

BALCELLS, Albert: *Els Estudis Universitaris Catalans (1903-1985). Per una universitat catalana*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2011; Monografies de la Secció Històrico-Arqueològica, núm. 12.

TERESA CABRÉ MONNÉ

Universitat Autònoma de Barcelona, Departament de Filologia Catalana
teresa.cabre@uab.cat

El 14 d'abril del 2011 tingué lloc a la sala Nicolau d'Olwer de l'Institut d'Estudis Catalans la presentació de la monografia *Els Estudis Universitaris Catalans (1903-1985). Per una universitat catalana* del reconegut historiador i catedràtic de la Universitat Autònoma de Barcelona Albert Balcells. La reputació científica del professor Balcells és inqüestionable: membre de l'IEC i autor de més d'una quarantena de llibres, ha estat distingit amb la medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. Junta-ment amb el professor Balcells, vam intervenir a l'acte tres deixebles dels EUC, Jordi Carbonell, Josep Massot i jo mateixa, tots tres representants de tres generacions d'estudiants, des de la represa el 1942 fins a l'extinció el 1985.

Aquesta obra, que aplega una gran quantitat de dades sobre els orígens, la continuïtat i la fi de les activitats relacionades amb els Estudis Universitaris Catalans, constitueix una eina imprescindible per a l'estudi i l'aprofundiment de molts aspectes relacionats amb la pervivència i la consolidació de les formes catalanes de cultura, intel·lectualitat i societat, i específicament amb l'Institut d'Estudis Catalans, atesa l'estreta relació dels membres de la institució i el professorat dels cursos.

Els EUC nasqueren amb una funció docent, la d'oferir als estudiants de la Universitat de Barcelona uns ensenyaments, inicialment d'història i literatura catalanes, exclosos dels programes oficials dels estudis universitaris. Però aviat hi hagué la necessitat d'una publicació de caràcter científic, de manera que el 1907 nasqué la revista *Estudis Universitaris Catalans*, que tingué tres èpoques: la primera, del 1907 al 1918; la segona, del 1926 al 1936, i la tercera, que s'inicià el 1979 amb la publicació de la *Miscel·lània Aramon i Serra* (4 volums, 1979-1984), sota el patrocini de Curial Edicions Catalanes. Tot i tenir el mateix nom, no hi ha una relació biunívoca entre els cursos dels EUC i la revista dels EUC. Així, els cursos d'Història de Catalunya i de Dret civil català començaren el 1903 —el mateix any de la creació de l'Institut d'Estudis Catalans—, els quals, juntament amb el de Literatura catalana del curs següent, constituïren el nucli més consolidat dels EUC d'una manera pràcticament ininterrompuda fins a la Guerra Civil. Balcells l'encerta plenament quan diu que, sense exàmens ni qualificacions, «el contracte entre professors i deixebles durava anys després d'haver deixat els EUC i, per tant, la seva influència continuava molt més que a la universitat oficial» (p. 169).

La represa dels cursos s'inicià també paral·lelament a la de l'IEC el 1942, ara sí, sota els auspicis de l'IEC i sota la direcció del senyor Ramon Aramon i Serra,

el qual l'any 1961 endegà els cursos d'estiu de cultura catalana per a estudiants universitaris estrangers. Aquests cursos, que duraven tres setmanes, es feien coincidir amb la diada de l'11 de setembre i incloïen visites històrico-artístiques guiades a diferents llocs de Barcelona i també a l'abadia de Montserrat. Es pot dir que la major part de professors i catalanòfils estrangers de renom internacional van passar per aquests cursos i que tot això va ser possible gràcies a l'esforç i dedicació personal del senyor Aramon. Faig meves les paraules de Josep Massot en el sentit que «la millor obra del Sr. Aramon són els seus deixebles, als quals ha lliurat el millor de la seva vida, sense servir-se'n sinó servint-los, a vegades amb una aparença irònica, però sempre amb un cor molt ample» («El mestratge de Ramon Aramon i Serra», dins *Escriptors i erudits contemporanis*, 1996: 235). Realment el senyor Aramon exercia de mestre i fer de deixeble era molt fàcil.

El llibre del professor Balcells recull una quantitat ingent, de vegades una mica imprecisa, de dades disperses o amagades en els arxius de l'IEC que donen peu a fer una valoració més acurada del que han representat els Estudis Universitaris Catalans.

BOIX-FUSTER, Emili: *Català o castellà amb els fills?*, Sant Cugat del Vallès: Rourich, 2009.

JOSEP MORAN I OCERINJAUREGUI
 Universitat de Barcelona
jmoran@iec.cat

De títol ben explícit, aquest llibre, com diu d'antuvi en la «Justificació» que encapçala el capítol «1. Introducció», es refereix, sobretot, a les famílies de procedència mixta, és a dir, catalana i castellana, palesa en «la barreja de cognoms d'origen ben distint». Encara que alludeix a «la població autòctona castellanitzada» (p. 7), de classe alta, que habiten en barris com el de Sarrià de Barcelona, no entra en consideració dels castellanoparlants (no catalanoparlants) d'origen català, fenomen que sens dubte mereix un estudi sociolingüístic particular.

Pel que fa a les «parelles lingüísticament mixtes», parteix del fet que la seva constitució gairebé sempre es fa en castellà, que és la llengua coneguda per ambdues parts. De manera que és la socialització del fill o fills el que permet que el català vagi guanyant terreny en la vida familiar. En aquest context de mestissatge cultural i lingüístic intens, a causa de l'extensió del procés immigratori, i, tenint en compte que «la llengua històrica del país no ha aconseguit la legitimitat pròpia d'una llengua establerta» (p. 10), la situació per a la perdurabilitat de la llengua autòctona és complexa i problemàtica. Tot depèn del prestigi social que hagi assolit. Si aquest és escàs, com ocorre a les ciutats de Perpinyà, Alacant o València, on la llengua catalana ha esdevingut una llengua remota socialment, es tracta d'un